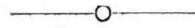

O ICOANĂ DIN SICRIUL SFÂNTULUI IOAN-CEL-NOU DIN SUCEAVA

D. Inginer Draganovici din Botoșani are în posesie o interesantă icoană din sicriul Sf. Ioan din Suceava, cel ce azi se află în Viena. Obiect a pioase pelerinagii pentru Galițieni, Bucovineni și Moldoveni, în zilele de 2 și 24 Iunie, la Sănzien, acest sicriu fu, până în mijlocul veacului al XIX-lea, dela încorporarea Bucovinei de către Austria, și motiv pentru afirmarea drepturilor de patronaj ale Mitropoliei Moldovei și Sucevei asupra vechei catedrale mitropolitane din Suceava. Compus dintr'o lădiță în care zac moaștele sfântului, și dintr'un sicriu exterior, a avut, odată, ca parte integrantă, și icoana de care vorbim, a cărei descriere o vom precede de un mic istoric, pentru a stabili autenticitatea piesei ce formează obiectul rândurilor de față.

Alexandru-Vodă cel Bun, desființând, în 1401—2, orice urmă de dominație geneveză în *Cetatea Albă*, aduse în Scaunul țării, Suceava, moaștele Sfântului Ioan cel Nou, fost neguțator din Trapezunt, martirizat cu câteva zeci de ani mai înainte, pentru credință, în *Cetatea Albă* ¹⁾.

Cu mare alaiu Domnul întâmpină *racla*, cum spune un contemporan, Grigorie Țamblac, în Iași, la Poiana Vlădicăi, după cum ne informează un document posterior, din 1624, și o depuse în Suceava, în Mitropolia veche (biserica Mirăușilor), care primi o danie, moșia Bosancea ²⁾. Bogdan Vodă, fiul lui Ștefan cel Mare, mută sicriul din bis. Mirăușilor în noua biserică a Mitropoliei, Sf. Gheorghe, ridicată în 1514. Miron Barnovschi, în 1627, înfrumuseță

racla, ferecând cu argint chipul Sf. Ioan, cel zugrăvit pe capacul sicriului. În 1686, pe când Sobieschi, regele Poloniei, se întorcea din expediția contra Moldovei, el luă sicriul Sf. Ioan din Suceava și-l duse la Zolkiev. În zadar Moldovenii cer, la 5 Dec. 1769, Împărătesei Ecaterina a Rusiei, înapoi sicriul, căci de abia la 13 Sept. 1783, după ce Bucovina, se anexase de Austriaci, Iosif al II-lea încuviință Episcopului Bucovinean Dositheu Herescu readucerea moaștelor în biserica mitropolitană a Sucevei. În 1786, un Hagi Ivanciu, negustor din Botoșani, obțină facerea raclei interioare a sicriului, din nou, în lemn de chiparos, iar în 1867, mai mulți Botoșăneni obțin și înlocuirea sicriului exterior, cel vechiu, printr'altul nou de chiparos. Această sânguință a Moldovenilor pentru sicriul Sf. Ioan se explică și prin dreptul de patronat pretins de Mitropolia Moldovei asupra bisericii veche Mitropolii a Moldovei, din Suceava, pe baza daniei făcute Sfântului Ioan cel Nou a moșiei Bosancea, drept consființit prin decretul gubernial din 16 Oct. 1788, dar realizat de abia de Cuza-Vodă, care, în 1862, numi pe Darie Tarnovschi, *ocărmuitor* al bisericii Sf. Ion, „subvenționată de Ministerul Cultelor” ³⁾.

Un studiu arheologic asupra raclei Sf. Ioan, nu știm dacă există. Din fotografiile ce s'au publicat în ilustratele vieneze, cu prilejul aducerii moaștelor în Viena, cum și din descrierea părintelui Marian însă putem a ne da bine seamă din ce constă. Mai întâi o cutie interioară de chiparos, care

¹⁾ Vezi S. Fl. Marian, *Sfântul Ioan cel Nou dela Suceava*, București 1895, unde se dă toată literatura chestiunii.

²⁾ Faptul e menționat de un doc. al lui Miron

Barnovschi, o. c., p. 21, nota 5, cari confundă însă pe Alexandru cel Bun cu Alexandru Iliaș.

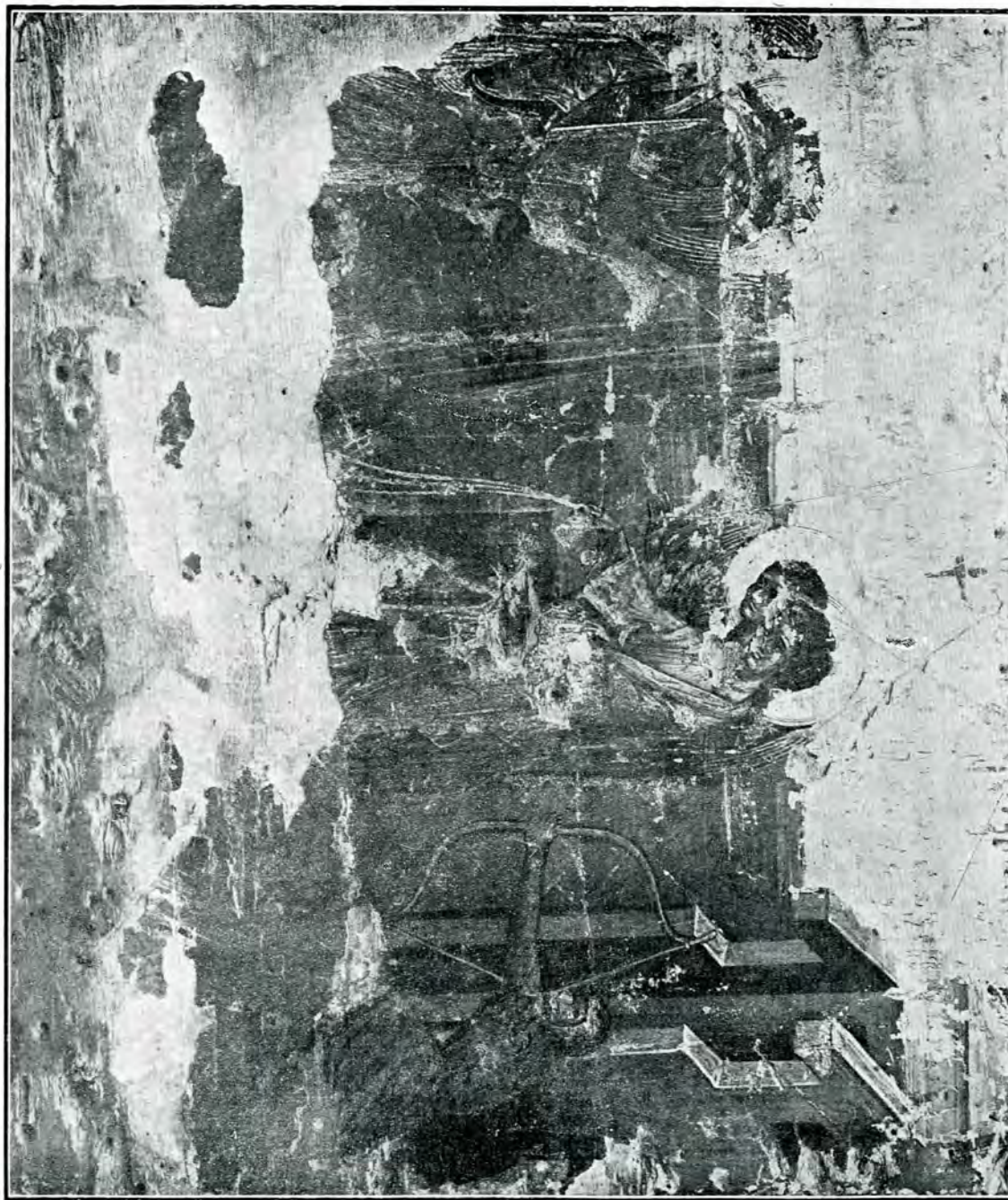
³⁾ Dosarul chestiunii în Colecțiile Comisiunii Monumentelor Istorice.

s'a refăcut complet în 1786, apoi dintr'un sicriu dreptunghiular, cu capac. Pe capac se află zugrăvit Sf. Ion, culcat în raclă, având la capăt preoți cu cărți în mâini și un arhieru tămâind, iar la picioare popor; cununa, mâinile și picioarele sfântului sunt

reprezentând patimele Sf. Ioan, de când a fost adus înaintea eparhului cetății, și până la încercarea Frâncilor de a-i desgropă corpul. Celelalte părți ale sicriului sunt decorate cu niște rosete.

Și sicriul exterior a fost înlocuit cum am

15. Icoana veche din sicriul Sf. Ioan-cel-Nou dela Suceava

ferecate de Barnovschi Vodă, cum am văzut. Întreg sicriul este ferecat în exterior, cu argint aurit, având, în față, încadrate, în ferecătura lucrată în filigram, 12 icoane, înșirate pe două rânduri, cu inscripții slavone,

văzut, în 1867, de Boloșăneni, afară de ferecătura de argint care a rămas cea veche. O întrebare rămâne asupra icoanelor: au fost ele în total reînnoite, în 1867?, sau numai în parte, cele mai stricate, printre cari tre-

buie a considera și icoana de care vorbim ce reprezintă pe *Sf. Ion cel Nou dela Suceava, când s'au prohodit de îngeri*, care în cele două rânduri de icoane încadrate în ferecătura sicriului, ocupă locul central din rândul al doilea. Existența pe toate icoanele încadrate la sicriu a unei inscripții mari, asemenea cu aceea ce se află foarte ștearsă pe icoana de care ne ocupăm, ne face a deduce că nu s'au înlocuit nici ferecăturile, nici toate icoanele, ci numai cele stricate. Înlocuindu-se

se întâmplă după ce se tăia capul Sfântului, în mahalaua jidovească din Cetatea Albă. Din corpul lui, rămas, peste noapte, întins pe pământ, se văzu eșind atunci un stâlp de foc, întărit până la cer, iar trei bărbați cântând cu dulceața îngerească, tă-măiau împrejurul mortului. Un jidov vecin văzând această arătare și socotind că preoții creștini au venit să ridice corpul martirului, și să-l îngroape depe datina creștinilor, încercă a trage asupra celor trei cu arcul; dar în

16. Icoana nouă, zugrăvită pe dosul celei vechi (fig. 15), reprezentând același subiect

și icoana *prohodirii*, ea a fost păstrată de renovatori ca ceva sfânt și a fost repictată în 1872, pe dos, de către pictorul Străjescu

Care e vechimea acestei icoane și deci și a celorlalte 12 ce ornamează racla, vom încerca a deduce din descrierea relievei ce formează obiectul acestor rânduri.

Icoana ce o descriem ocupă partea centrală din cele două rânduri de 12 icoane ce înfățișează patimele Sfântului, reprezentând partea culminantă a martiriului său.

Pictorul reprezintă aci scena minunii ce

momentul când își încordă arcul voind să-l sloboadă, arcul și săgeata se lipiră de mâinile jidovului, care rămase așa incremenit toată noaptea, până ce se făcu ziua, când fu găsit în această poză de o mulțime de oameni, cărora le povesti cele întâmplate.

Acest subiect servi de inspirație pictorului care-l redă și ca compoziție și ca factură într'un mod neobișnuit de superior. Jos, Sfântul întins, din care ese o pară de foc (din nenorocire se conservă numai o parte a capului). De o parte și de alta a acestei scene centrale, patru îngeri, deosebiți în-

gerească îmbrăcați în lungi *himation* albe și roșii; consternați de scena ce o privesc, tămăduiesc mortul cei din primul plan; cei din al doilea plan blagoslovesc sau arată cu mâna. În stânga jidovul, într-o poză avântată de tragere cu arcul, îmbrăcat în pantaloni roșii, tunică verde, iar pe cap un coif, în fața unei arhitecturi ce reprezintă cetatea.

E de admirat postura și gesturile ingerului din primul plan stâng: mâna stângă strânge discret cutele draperiei; cu dreapta, încovoiată în jos, ține între arătător, degetul cel mare și inelar, inelul lanțului cădelniței și imprimă cădelniței o armonioasă, ritmică și elegantă oscilație.

În privința facturei, icoana de chiparos (285×256 mm) e lucrată cu albuș de ou, *à la détrempe*, a tempera, pe fond de aur. Factura e splendidă, distingându-se nu numai printr'un bun desemn dar și printr'o transparență a culorilor foarte caracteristice față de opacitatea tonurilor icoanelor bizantine din epocele posterioare. Nu puțin surprin-

zător este realismul figurilor, fapt ce ne face a atribui icoana unei epoci mai apropiate de renașterea artei bizantine.

Care ar fi anul execuției ei? D-l Noroce, pictor, care a cercetat-o fără a ști nimic asupra provenienței icoanei, s'a pronunțat dela început pentru veacul al XV-lea; icoana ar proveni deci, chiar din timpul lui Alexandru cel Bun.

În ce mă privește am avut de obiectat contra acestui secol, faptul că pictorul reprezintă 4 îngeri, nu 3, câți se află dați de legenda vieții Sfântului. Hainele ingerilor nu sunt albe, ci și de purpură.

Un pictor contemporan cu traducătorul legendei Sfântului în limba noastră, nu ar fi putut face astfel de interpretări. Nu credem că greșim dacă, având în vedere și inscripțiile icoanelor, le-am dată din începutul veacului al XVI-lea, sau finele sec. XV-lea când s'au redat de pe alte icoane mai vechi, din nou patimile Sfântului.

VIRG. DRĂGHICEANU

UNE ICÔNE DU CERCUEIL DE SAINT JEAN-LE-NOUVEAU DE SUCEAVA

Provenant du cercueil de Saint Jean-le-Nouveau de Suceava, dont les reliques y furent transportées, vers le commencement du XV-ème siècle, de Cetatea-Albă (Akkerman), par Alexandre le Bon, prince de Moldavie, cette icône a été conservée dans la ville de Botoșani. Sa facture, évidemment apparentée à celle de la renaissance byzantine du XV-ème siècle, indiquerait pour date la fin du XV-ème siècle ou bien le commencement du XVI-ème. Elle représente le moment culminant du martyre du Saint, le miracle accompli à cette occasion, que le peintre a su magistralement fixer.

Elle faisait partie des deux rangées de douze icônes représentant les tortures subies par le Saint et décorant la partie antérieure du cercueil.

Sa conservation à Botoșani s'explique par l'intérêt très vif que les Moldaves por-

taient aux reliques du Saint, gardées à l'église métropolitaine de Suceava, où des pèlerinages en très grand nombre avaient lieu, chaque année, pendant les jours de 2 et de 24 juin.

En relation avec ce culte spécial, on doit citer aussi le droit de patronage revendiqué par la Moldavie sur la cathédrale métropolitaine de Suceava. Ce droit de patronage fut effectivement exercé par le prince Couza, qui, en 1862, obtint de nommer le supérieur de l'église, ayant, pour rétribution une subvention servie par la Moldavie.

En 1867, eut lieu, à Botoșani, la restauration du cercueil. A cette occasion, l'icône dont il est question dut être remplacée par une autre; quant à l'ancienne on l'a conservée avec piété, comme un objet sacré.